

EEN VERKENNING
DER ECONOMISCHE TOEKOMST-
MOGELIJKHEDEN VAN NEDERLAND
1950-1970

CENTRAAL PLANBUREAU

's-GRAVENHAGE NOVEMBER 1955

Werkdocument

No 19

Omschrijving: scenario's Lange Termijn Verkenning 1955-2020

Den Haag, december 1956

No 55

November 2004

Vier vergezichten op Nederland

Productie, arbeid en sectorstructuur in vier scenario's tot 2040

Free Hulzinga en Bert Smid

NO. 1

DE NEDERLANDSE ECONOMIE OP LANGERE TERMIJN

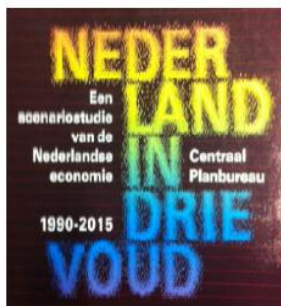
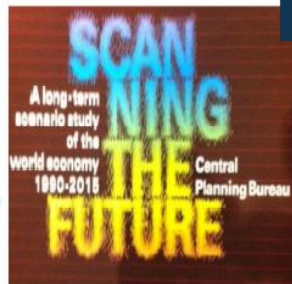
Drie scenario's voor de periode 1988-2010

's-GRAVENHAGE NOVEMBER 1965

Working paper
no 102

The economy and its physical surroundings
Policy challenges and possible solutions 1995-2020

Extensive summary
February, 1998

FOUR
FUTURES
OF EUROPE

Rand de Mooij
Paul Tang

Welvaart en
Leefomgeving

een scenariestudie voor Nederland in 2040

ACHTERGRONDDOCUMENT

Projectleiding en redactie

L.H.J.M. Janssen, V.R. Oikker en J. Schuur

Welvaart en
Leefomgeving

The Netherlands of 2040

een scenariestudie voor Nederland in 2040

Projectleiding en redactie

L.H.J.M. Janssen, V.R. Oikker, J. Schuur

Centraal Planbureau

CPB scenario's door
de tijden heen

George Gelauff

Scenario's: denkbare, consistente toekomstbeelden

- Beleidsmakers: opvattingen opnieuw doordenken
 - tunnelvisie voorkomen
 - verrassende ontwikkelingen benoemen
 - beter voorbereid op de toekomst
 - betere strategische keuzes
- Fundamentele onzekerheid aangeven
 - alternatieve toekomstbeelden
 - dilemma: plausibel versus uitdagend
- Kwantitatieve beelden
 - beleidsopties doorrekenen

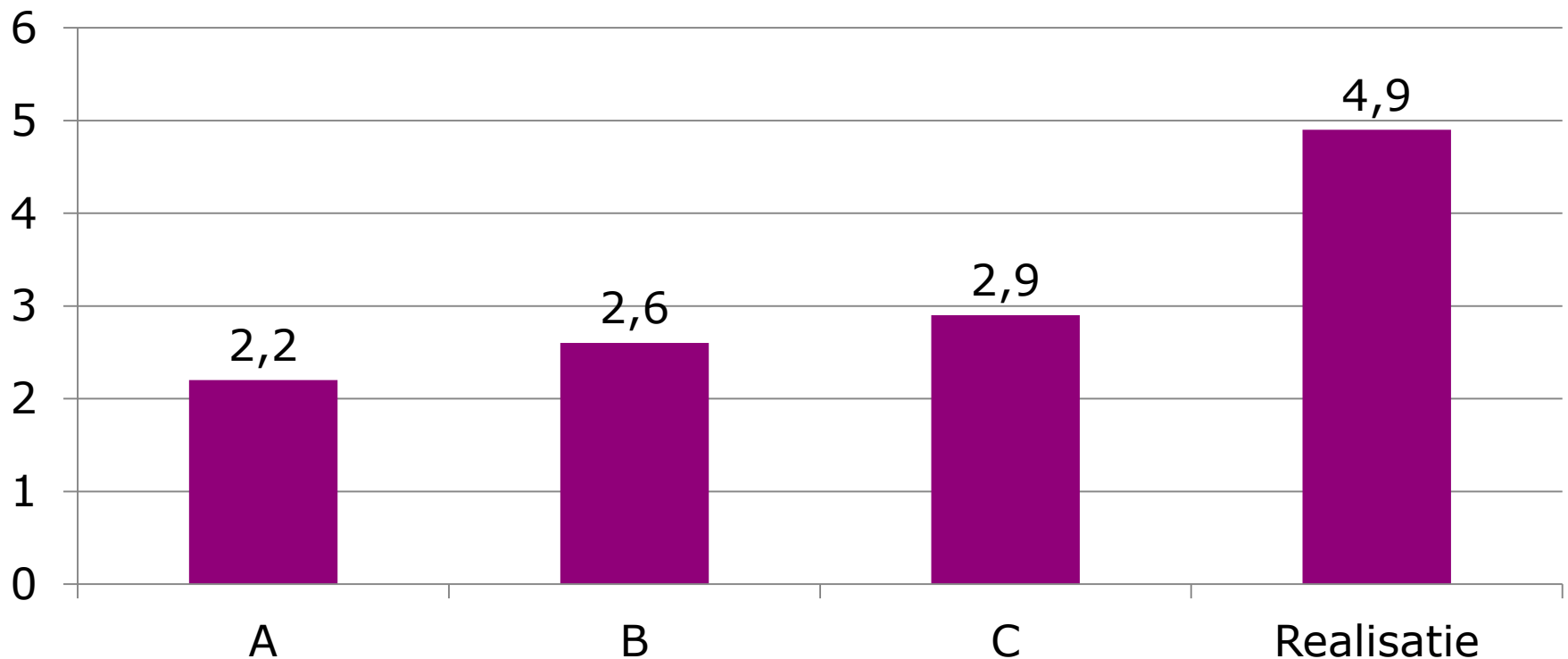
CPB Scenario's 1950 - 1970

- Onzekerheidsmarge: uitvoer
 - belangrijkste voor open NI economie
 - overzichtelijk
- Variatie arbeidsproductiviteit door Wet van Verdoorn (leereffecten)
- Vertaling naar bedrijfstakken en regio's
- Leerlingenaantallen in het onderwijs + behoefte aan geschoolden
 - 10% meer opleidingsplaatsen gerechtvaardigd
- Verdeling werkgelegenheid over bedrijfstakken en provincies

Groei 1950 - 1970 scenario's

Gemiddelde groei volume nationaal inkomen
1950 - 1970

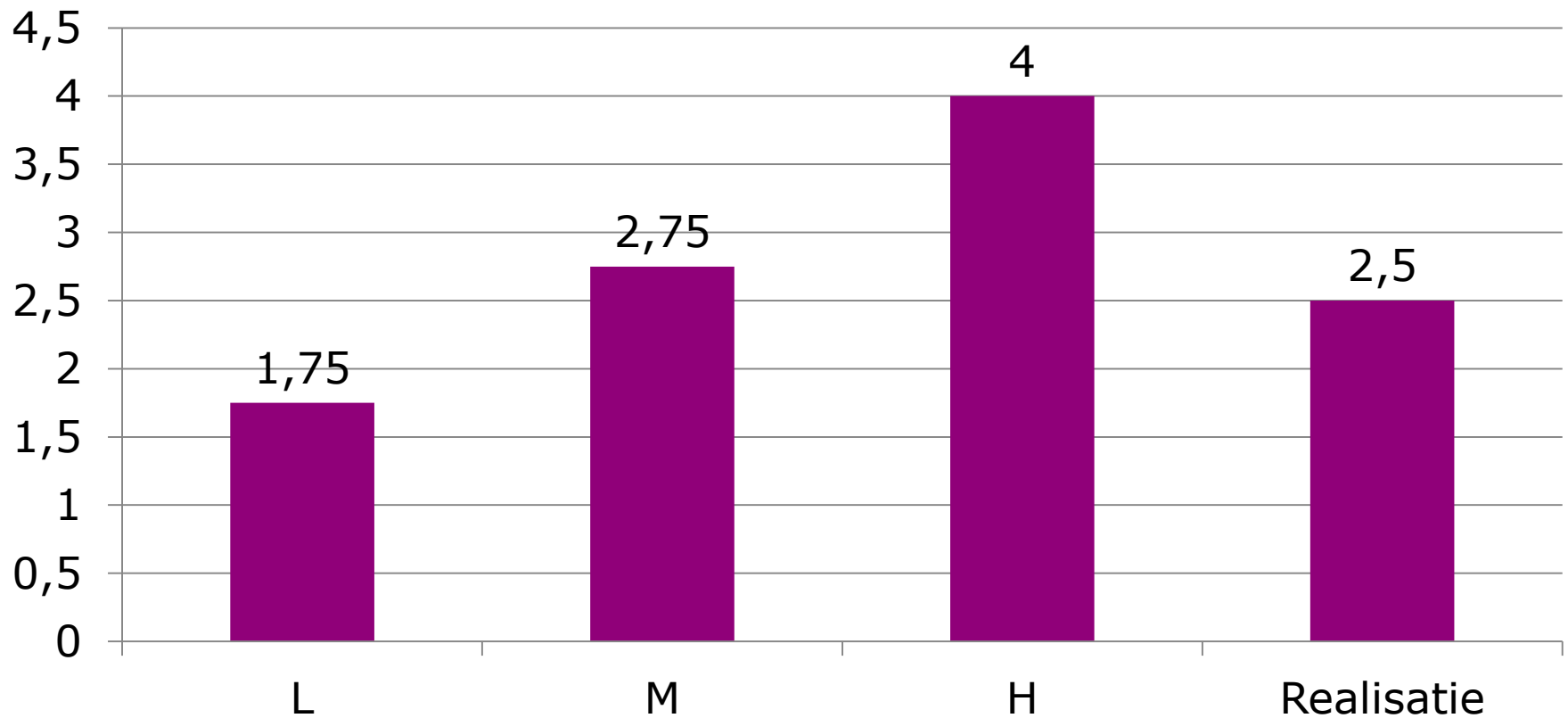
CPB scenario's 1985 - 2010

- Uitgangssituatie grote onevenwichtigheden: werkloosheid
- Wereldbeelden doorslaggevend
 - H: effectieve markten, internationale coördinatie, vertrouwen
 - M: West Europa raakt achter
 - L: mondiale langdurige stagnatie
- Modellen: Lange termijn, bedrijfstakken, energie, regio's
- Regionaal: verdeling arbeidsaanbod en werkgelegenheid
 - H: schaarste in het westen impliceert groei in andere landsdelen

Groei 1985 - 2010 scenario's

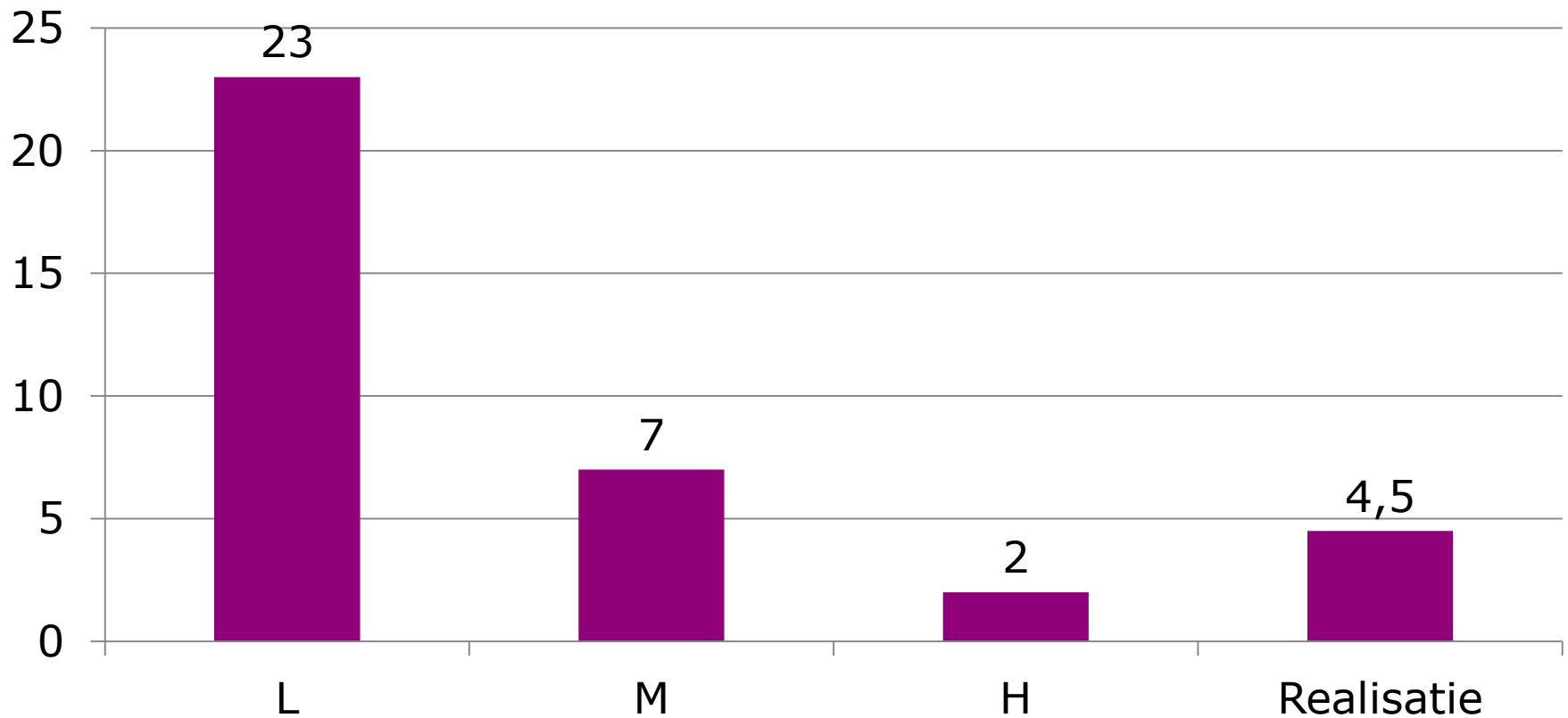
Gemiddelde groei bbp 1985 - 2010

Arbeidsmarkt 1985 - 2010 scenario's

Werkloosheidspercentage 2010

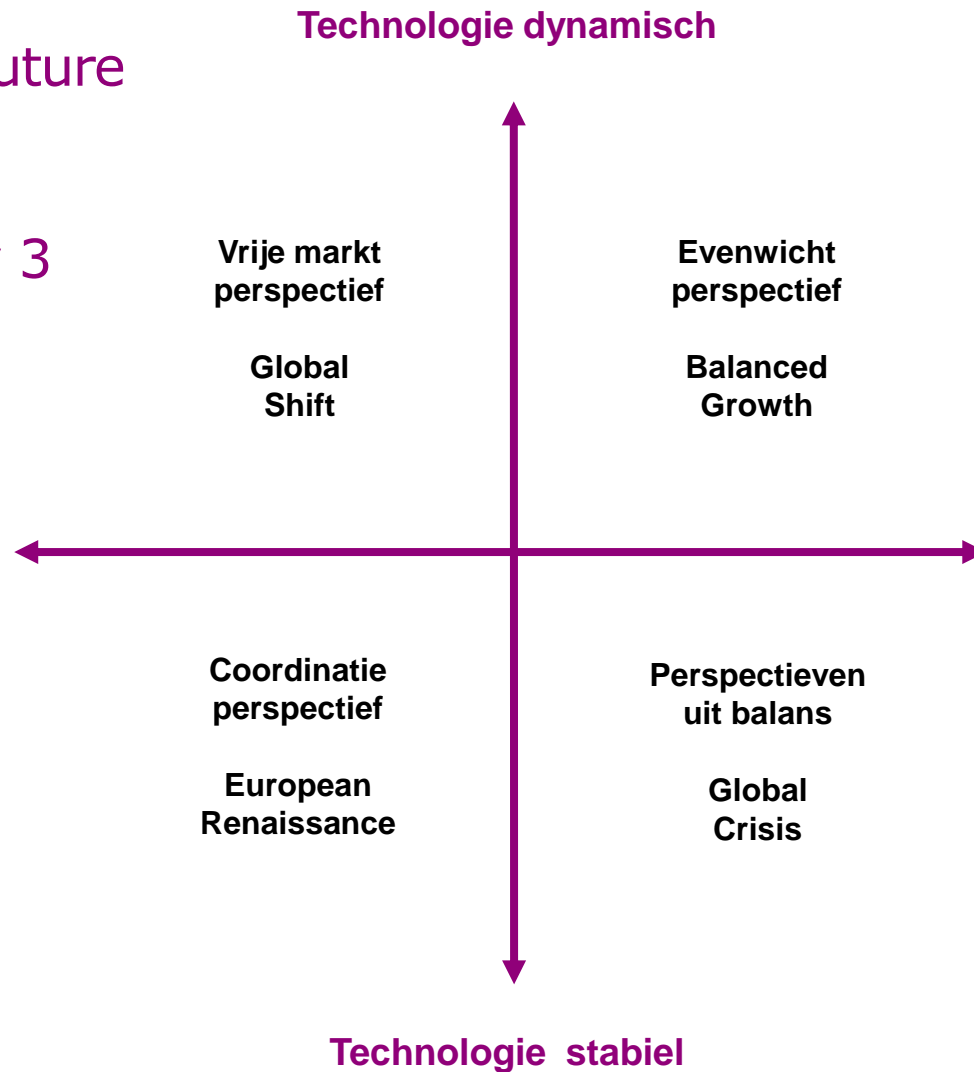

Scanning the Future: economische ontwikkeling

- Evenwichtsperspectief (neo klassiek)
 - goed functionerende markten, rationele subjecten
 - onzekerheid speelt nauwelijks een rol
 - overheid: zuiver collectieve goederen, externe effecten
- Coördinatieperspectief (Keynes)
 - onzekere toekomst: vertrouwen, animal spirits
 - macro onevenwichtigheden
 - overheid en sociale groeperingen: coördinatie
- Vrije markt perspectief (Hayek, Schumpeter)
 - onzekerheid: ondernemers cruciaal, creatieve destructie
 - weinig waardering voor overheidsinterventie: belangengroepen

Scanning the Future
(1992)
1990-2015
4 scenario's ipv 3

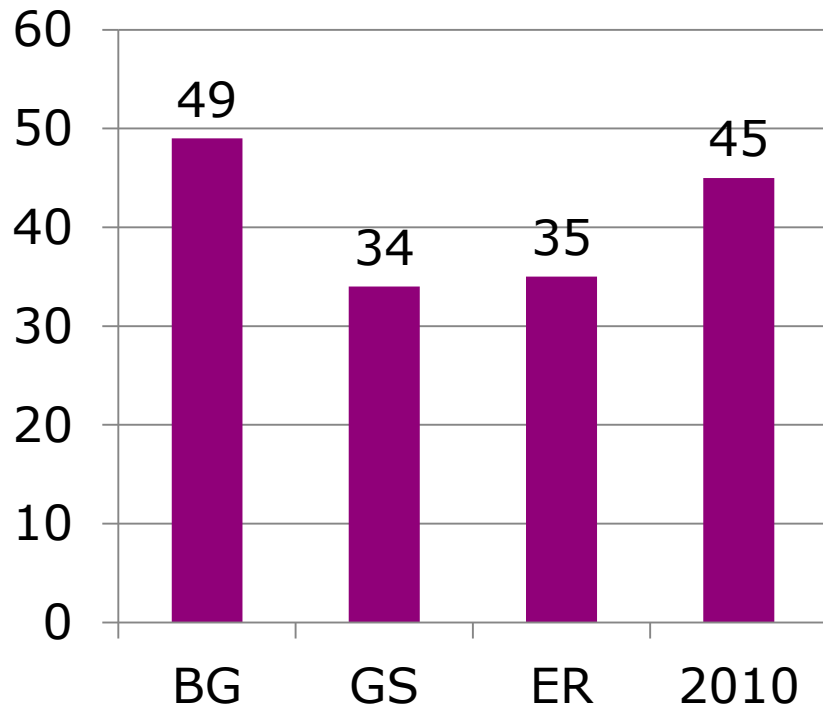
Nederland in Drievoud (1992)

- Breed aantal onderwerpen voor Nederland 1990 - 2015
- Beleid in scenario's, bv hervorming verzorgingsstaat
 - BG: IB-tarieven -10 %-punten, negatieve inkomstenbelasting
- Vervoer en distributie
 - Uitdaging: van bulk naar hoogwaardige distributie (logistiek)
 - > ER en BG: succesvol, GS: niet
 - ER en BG: overheid investeert in mainports
 - ER: scherpe EU milieueisen

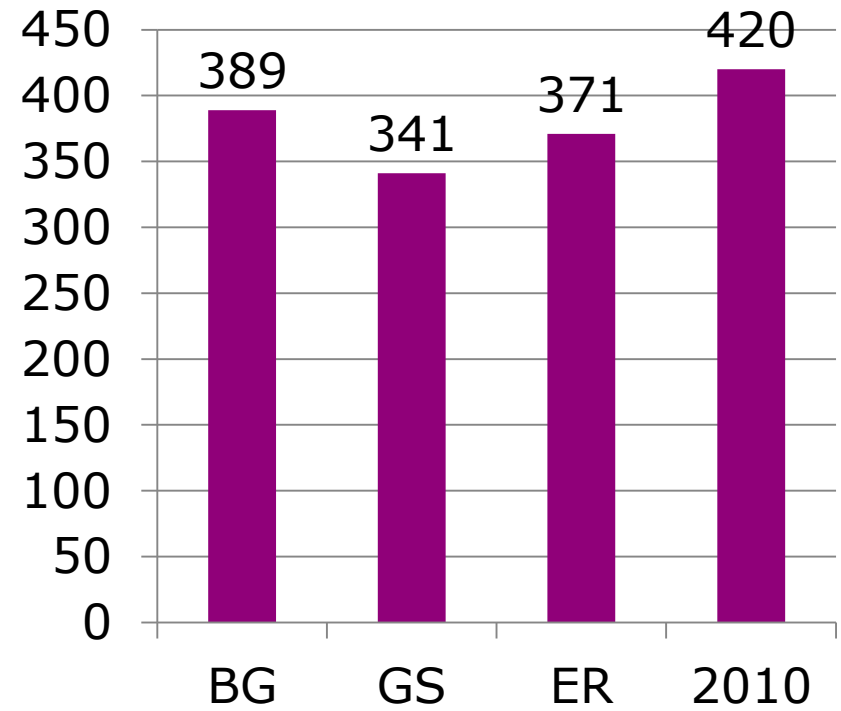

Nederland in Drievoud: mainports

Passagiers Schiphol
2015 (mln)

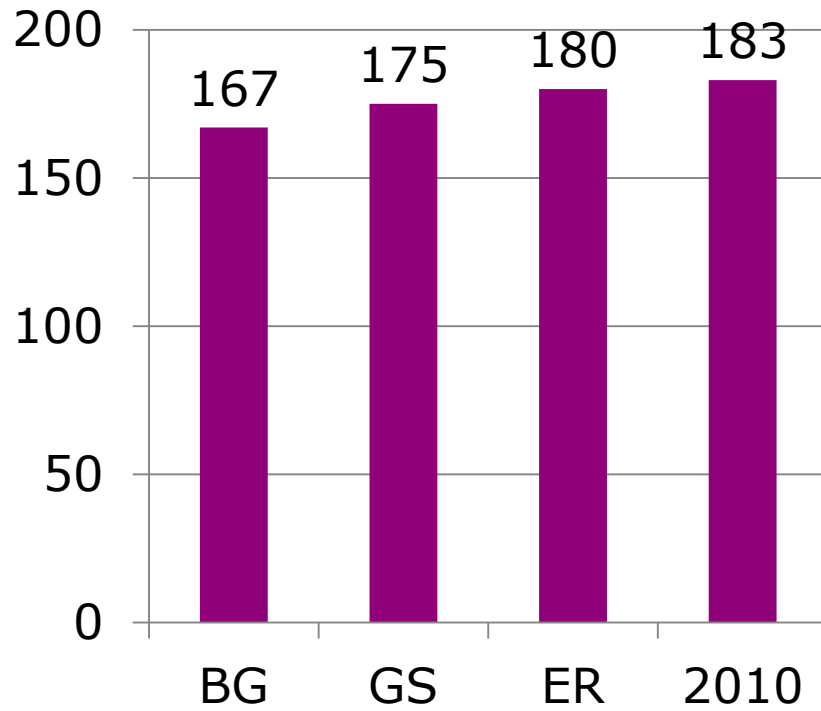
Overslag Rotterdam
2015 (mln ton)

NiD: personen en goederenvervoer

Reizigerskilometers
2015 (mld)

Tonkilometers
2015 (mld)

Economie en Fysieke Omgeving: 1996 - 2020

- Omgevingsscenario's: actualisatie van NiD (1992)
 - Internationaal, arbeid, bestedingen, collectieve sector, sectoren
- Economie en Fysieke Omgeving (1997)
 - Energie, grondgebruik, vervoer en transport, milieu
 - Eerste specifiek op fysieke omgeving toegespitste scenariostudie
 - Uitgebreide kwantitatieve beelden
- Beleid
 - Ontwikkeling bij bestaand beleid
 - Beleidsopgaven en knelpunten
 - Beleidsopties

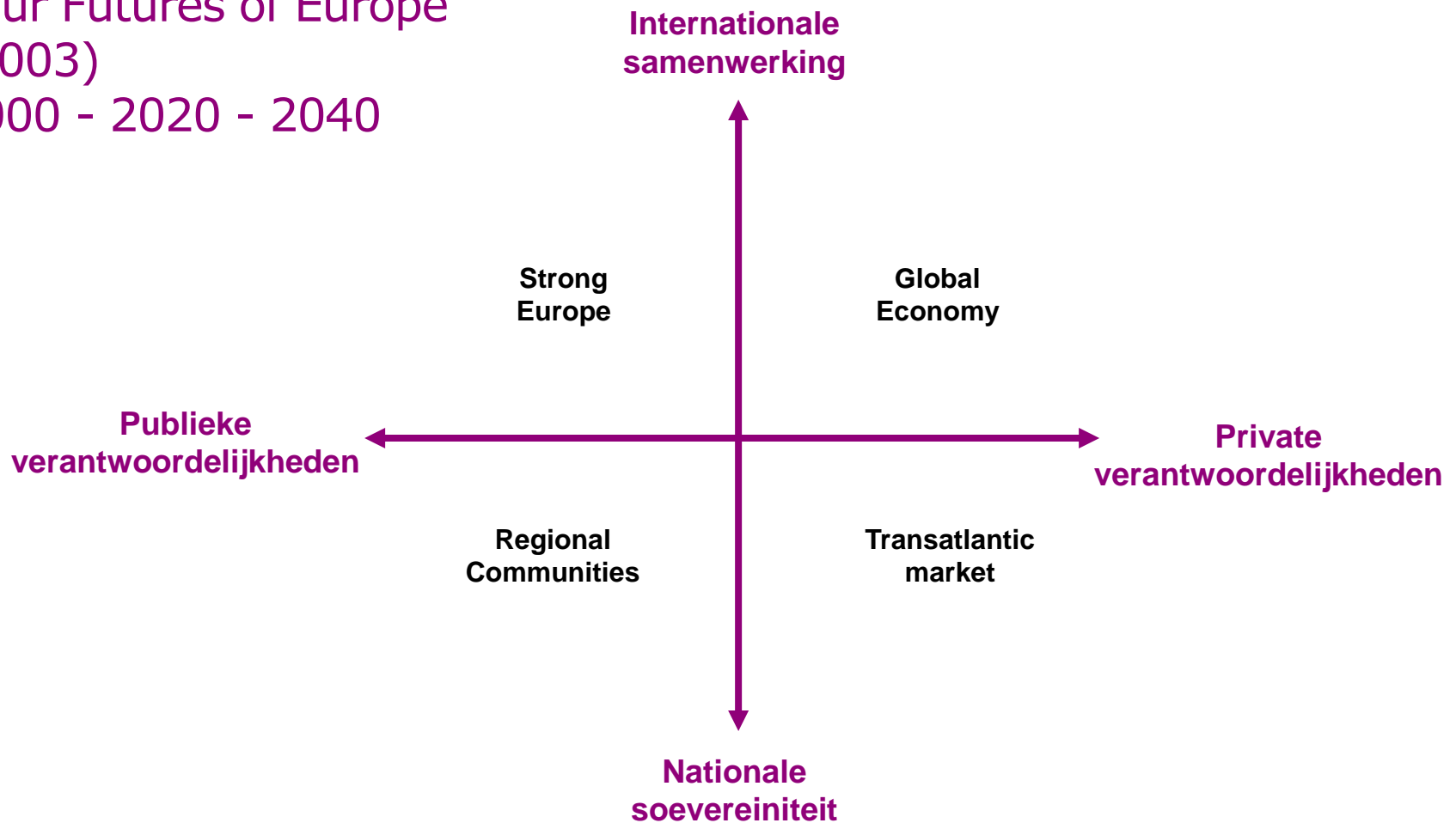
Four Futures of Europe (2003)

- Internationale samenwerking, WTO en EU
 - Meer heterogeniteit
 - Bredere scope: subsidiariteitsvragen
 - Democratische legitimiteit
- Collectieve sector onder druk
 - Vergrijzing
 - Opleidingsverschillen en inkomensongelijkheid
 - Sociale heterogeniteit
 - Toenemende kosten van belastingheffing
- Gevolgd door Vier Vergezichten op Nederland (2004)

Four Futures of Europe (2003)

2000 - 2020 - 2040

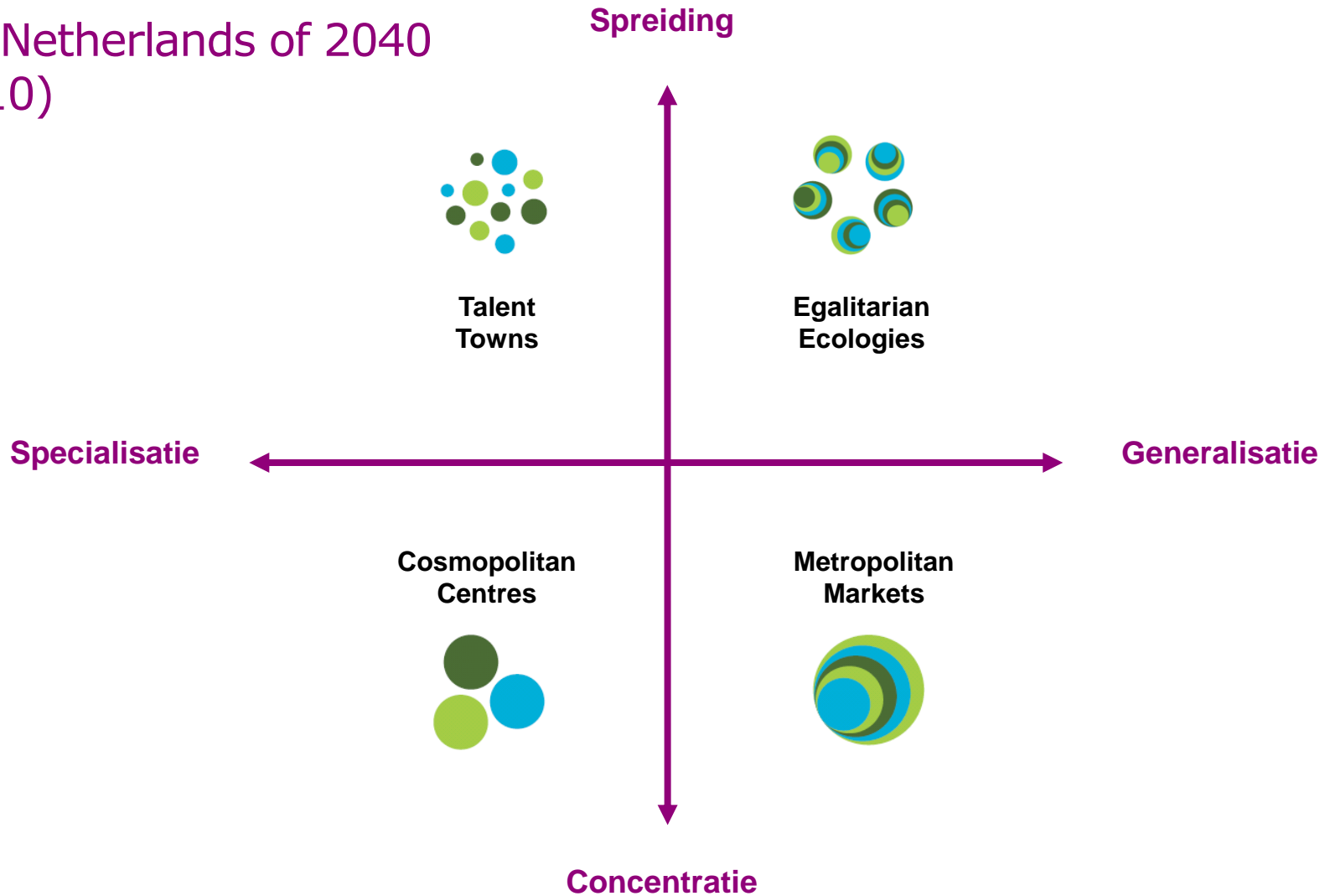

Welvaart en leefomgeving (2006)

- Gedetailleerde beelden voor 2040 van:
 - Regionale spreiding: woningen, bedrijventerreinen, kantoren
 - Mobiliteit en transport
 - Landbouw
 - Energie en milieu
 - Natuur en recreatie
 - Overstromingsgevaar en wateroverlast
- Trendmatig overheidsbeleid
 - tot 2020 bestaand beleid daarna minimale differentiatie
- CPB + MNP en RPB (huidige PBL)
 - bijdragen: SCP, CBs, ECN, AVV, Senter Novem, ABF, RIVM

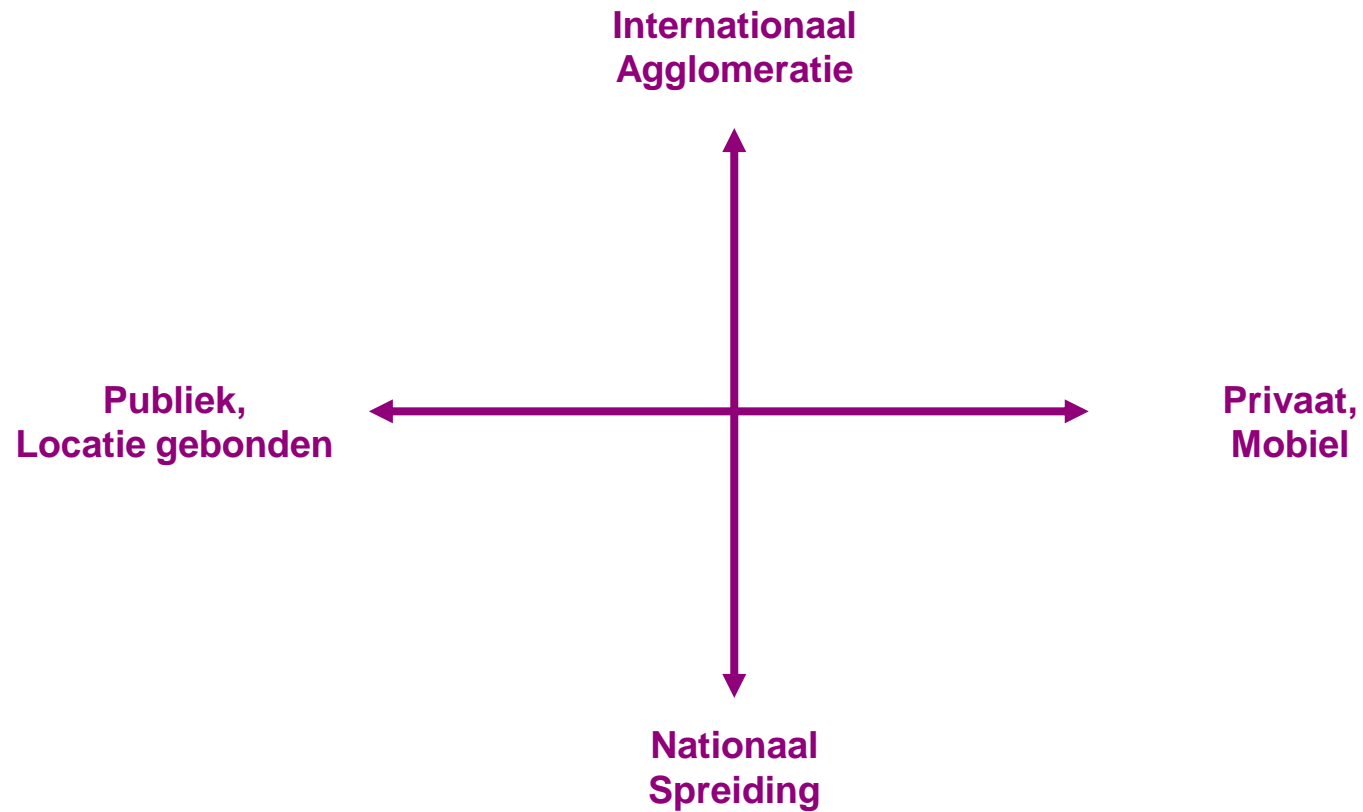

The Netherlands of 2040 (2010)

Haalbaarheidstudie vervolg WLO

Rekenen en denken

- Kwantificering
 - beperkt belang voor internationale studies (StF, FF, NL2040)
 - meer in verdere uitwerking voor Nederland (NiD, VV)
 - (zeer) uitgebreid voor fysieke omgeving (EFO, WLO)
- Verhalen, visies
 - Omgekeerd beeld: uitgebreid in StF, FF, NI2040
 - agenderen nieuwe ontwikkelingen / thema's
 - communiceren recente wetenschappelijke inzichten
 - uitdagen 'mental maps' van beleidsmakers

Scenario's en risico's

- Diversificeerbare risico's met onderlinge samenhang
 - gevoeligheidsanalyses tonen samenhang
 - scenario's kan als samenhang daarin aanwezig is
- Niet diversificeerbare macro risico's
 - gevoeligheidsanalyse risico opslag disconteringsvoet
- Niet lineaire baten van oplossing van knelpunten
 - Monte Carlo studie of enkele representatieve groeipaden
 - groeipaden kunnen uit scenario's komen

Beleid en scenario's: ideaal

- Houdt rekening met onzekerheid
 - Scenario's zijn geen voorspelling
 - Evalueer beleid tegen achtergrond van alle vier scenario's
- Beleid moet keuzes maken
- Baten – kosten saldo per scenario. Positief in:
 - alle vier: no regret
 - drie van de vier: robuust tegen onzekerheid
 - een of twee van de vier: wachten?, monitoren, flexibiliteit.
 - Risico op hoge kosten: minimeer kans

Beleid in scenario's? Lastig dilemma

- Nee
 - identificatie van knelpunten en analyse beleidsopties
 - noodzakelijk voor KBA
- Ja
 - hangt af van visie op de overheid in scenario's
 - ongeloofwaardige knelpunten
 - > 20 jaar werkloosheid meer dan 20%

Gebruik scenario's in kosten-batenanalyses

- Verkeersmodellen: sterke vertraging in gebruik
 - kbas 2009/ 2010:
 - > Eén oud scenario: EC scenario uit EFO 1997 (WLO klaar in 2006)
 - > Knooppunt Gouwe, Rijnland route, Eindhoven, Hoevelaken
- CPB kbas
 - Wind op zee (2005): 2 WLO scenario's
 - Zuidas (2006): vastgoed 4 WLO scenario's. Kba één scenario.
 - Zeesluis IJmuiden : 3 scenario's
 - Almere: 1 scenario WLO, vervoer EC, overig TM
 - Afsluitdijk, scenario's zeespiegel stijging cruciaal

Conclusies

- Lange traditie
 - van 3 naar 4: geen middenscenario
 - moeilijk loskomen van startsituatie
 - steeds meer aandacht voor fysieke omgeving
- Hoofddoelen:
 - agenderen en communiceren van nieuwe denkrichtingen
 - benadrukken onzekerheid op lange termijn: geen tunnelvisie
 - > kan ook met gevoeligheidsanalyses
 - kwantitatieve beelden voor beleidsanalyse
 - > kba: vaak maar één scenario
- Dilemma's:
 - plausibel versus uitdagend
 - bestaand beleid of endogeen beleid?